

Viite HE luonnos laiksi pelastustoimen järjestämisestä
SM1620744, SMDno-2015-2070

Sisäministeriö, kirjaamo

PL 26, 00023 VALTIONEUVOSTO

Pyydettyä lausuntonaan Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitoksen pelastuslautakunta esittää seuraavaa:

- pelastustoimi tulee järjestää 18 maakunnan alueella 1.1.2019 lukien.
- lain tavoitteet pelastustoimen voimavarojen käytön tehostaminen ja palvelujen saatavuuden ja laadun parantaminen ovat hyviä ja kannatettavia.
- voimavarojen käytön tehostaminen ja palvelujen saatavuuden sekä laadun parantaminen saavutetaan maakuntien pelastuslaitosten välisellä yhteistyöllä. Siis edelleen kehitetään kumppanuusverkoston kaltaista toimintaa sekä yhteistyötä pelastuslaitosten välillä arjessa.
- hallituksen esityksessä pelastustoimen järjestämislaiksi ei ole esitetty riittäviä perusteluja sille, että pelastustoimen rakenteessa tulisi noudattaa jatkain muuta jakoa kuin hallituksen kaavailema 18 maakunnan jako.
- yhteistyön asianmukainen toteutuminen uuden maakunnan muiden toimijoiden kanssa edellyttää samaa aluejakoa ja yhteistä maakunnallista johtamista.
- yhteistyö ja laajempi integraatio maakunnassa pelastustoimen ja ensihoidon kesken on tarkoituksenmukaista jatkossakin; myös pelastustoimen ja sosiaalitoimen yhteistyö vaatii kehittämistä.
- esitetty hallinnollinen rakenne tuottaa suuren demokratiavajeen kolmentoista maakunnan toimintaan; tätä seikkaa ei esityksessä ole riittävästi huomioitu perustuslaillisesta näkökulmasta.
- henkilöstön asema näyttää esityksessä epävarmalta; esitetään vähennyksiä henkilöstöön kertomatta mihin ammattiryhmiin ja missä laajuudessa. Laskelmat ja perusteet tulee esittää hallituksen esityksessä.
- Henkilöstön yhteiskäyttö ensihoidon, pelastuksen ja sote-alueen sisällä yhtenäisen 18 alueen sisällä voidaan järjestää kustannustehokkaasti ja erilaiset toimintakyvyn alenemisista johtuvat urapolut voidaan toteuttaa läheisyysperiaatteella inhimillisyyden huomioon.
- taloudellisten vaikutusten arviointi on esityksessä vähäistä eikä taustalla olevia laskelmia ole tuotu esille. Alueellisten pelastuslaitosten toiminnan taloudelliset hyödyt ovat osin näkyneet viiveellä, joka olisi taloudellisissa

laskelmissa tullut tuoda esille. Myöskin vertailut: nykytila, 18 pelastusalueen malli, viiden pelastusalueen malli tulisi tehdä, jotta eri mallien taloudellisuutta voitaisiin arvioida. Pelastuslaitosten rahoituksessa tulee huomioida alueiden erityispiirteet ja maakunnallinen itsehallinto.

Perusteet:

Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitos toimii Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien alueella. Pelastuslaitos tuottaa lisäksi ensihoitopalveluja kahdelle sairaanhoitopiirille; Vaasan ja Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiirit. Vaasan sairaanhoitopiirille tuotetaan kiireellistä ensihoitoa ja molempien sairaanhoitopiirien alueella kattavasti ensivastepalveluja. Kahdentoista toimintavuoden aikana pelastuslaitoksen toiminnassa kuten muidenkin pelastuslaitosten toiminnassa on näkynyt palvelujen parantuminen, asiantuntijuuden kasvu, merkittävästi parantunut kuntien häiriötilanteiden tukeminen, onnettomuuksien ehkäisy, kehittynyt pelastustoiminnan johtaminen, esimerkiksi tilanne- ja johtokeskuksissa sekä sopimuspalokuntien kanssa tehtävä yhteistyö.

Sopimuspalokuntien keskeinen asema ”harva-alueilla” turvataan parhaiten läheisyysperiaatteella maakunnan oman toiminnan kautta. Sopimuspalokuntien rooli on aivan keskinen tehokkaiden turvallisuuspalveluiden tuottajana osaavan henkilöstön, paloasemaverkoston ja kaluston avulla maakuntien koko alueilla.

Yleistä

Maakunnista on tarkoitus muodostaa vahvoja itsehallinnollisia organisaatioita, joissa toimiminen yhteisen hallinnon alla tuo synergiaetuja. Maakuntauudistuksesta ja siihen liittyvästä pelastustoimen uudistuksesta on tulossa päälinjoiltaan ja tavoitteiltaan hyvä ja niiden avulla pystytään kehittämään palveluista entistä parempia ja kustannustehokkaampia. Lisäksi tärkeää on, että yhteiskunnan varautumista erilaisiin onnettomuuksiin, häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin pyritään parantamaan uudistetun lainsäädännön avulla siten, että sisäministeriön ohjausroolia vahvistetaan (s.16).

Maakuntauudistuksen tavoitteena on hallinnon yksinkertaistaminen siten, että työnjako on selkeä valtion, maakuntien ja kuntien kesken. Pelastustoimen ja ensihoidon osalta on esitetty, että palveluiden järjestämisvastuu ja palvelutuotanto keskitettäisiin viidelle yliopistosairaalaan ylläpitävälle maakunnalle. Tätä on perusteltu muun muassa sillä, että siten pystytään varmistamaan pelastustoimen ja ensihoidon yhteistyö myös tulevaisuudessa. Tavoite ensihoitoyhteistyöstä on sinänsä kannatettava. Kuitenkin pelastuslautakunnan näkemyksen mukaan esitetty rakenne ei ole ainoa vaihtoehto tavoitteen toteuttamiseksi. Esityksen kansilehdellä todetaan,

että yhdenmukainen aluejako terveydenhuollon kanssa on välttämätön. Esityksessä ei kuitenkaan millään lailla perustella tätä aluejaon välttämättömyyttä.

Itsehallintoalueiden perustaksi on linjattu nykyinen maakuntajako (18) sekä muusta maakunnallisesta toiminnasta poiketen pelastustoimen ja ensihoidon palveluiden keskittäminen viidelle maakunnalle. Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslautakunta ei näe viiden maakunnan mallia perusteltuna, vaan pelastusaluejaon tulee olla esitetyn maakuntajaon mukainen (18) lausunnossa esitettyjen perustelujen mukaisesti.

Pelastustoimi ja ensihoito ovat tyypillisiä lähipalveluita ja niiden järjestämis- ja tuottamisvastuu on oltava lähempänä muuta maakuntien toimintaa kuten sosiaali- ja terveyshuolto, ympäristöterveydenhuolto, elinkeino- ja yritystoiminta, jne. Pelastustoimen ja ensihoidon tulee olla yhteneväisesti (samoilla rajoilla) mukana maakunnan SOTE-alueen toimintojen jatkuvuuden suunnittelussa ja myös riskien arvioinnissa.

On hyvin epätyytyttävää ja vastoin hyvän hallinnon periaatteita, että näinkin suuren (pelastustoimen) uudistuksen valmistelussa ja suunnittelussa pelastuslaitokset jätettiin kokonaan sivuun. Pelastuslaitoksille viiden (5) alueen linjaus kerrottiin keväällä 2016 ilman ennakkokeskusteluja. Pelastuslaitosten syrjäyttäminen valmistelu- ja suunnitteluvaiheessa näkyy uudistuksen puutteellisena valmisteluna ja vaikeuttaa oleellisesti uudistuksiin sitoutumista.

Hallituksen esityksen perustelutekstissä uutta mallia on perusteltu mm. sillä, että maakunnilla ei ole edellytyksiä järjestää ja tuottaa pelastustoimen palveluita. Tämän väitteen tueksi ei ole esittää mitään konkreettista ja ainakin tällä hetkellä kaikki pelastuslaitoksen ovat pystyneet tuottamaan omat palvelunsa.

Riskienarviointi

Palvelutasopäätösten perusteena toimiva riskien arviointi yksittäisenä palveluna olisi huomattavasti esitettyä viiden järjestämisvastuussa olevan maakunnan mallia kustannustehokkaampaa siten, että valtakunnallisesti yhtenevä ja kansallista riskinarviota, onnettomuushistoriaa sekä toimintavalmiuden toteutumista koskeva perustyö tehtäisiin yhdessä paikassa (viiden sijaan). Käytännössä näin on jo toimittu hyvässä yhteistyössä sisäministeriön asiasta antamien ohjeiden mukaan nykyisen 22 laitoksen mallissa. Riskien arviointiin perehtynyt henkilöstö on sijoittunut pääosin tulevien palvelulaitosten palvelukseen. Esitetyssä viiden maakunnan mallissa asiaan perehtynyttä henkilöstöä pitäisi sijoittaa tilaajan eli erityisesti järjestämisvastuussa olevan maakunnan (5) palvelukseen, valvontaelimen (1) ja sisäministeriön (1) palvelukseen sekä alueellisten erityispiirteiden huomioimiseksi valmistelussa edelleen myös muiden maakuntien (13) palvelukseen. Tämä on ristiriidassa lakiehdotuksen perusteluissa mainittujen hallinto- ja tukipalvelujen yhdistämis- ja säästötavoitteiden kanssa ml. hallinnon keventäminen.

Varautuminen

Pelastustoimen ja ensihoidon keskittäminen muusta aluejaosta poiketen viidelle alueelle heikentää huomattavasti lähipalveluiden integraation toteuttamista, se saattaa jopa vaikeuttaa alueellista turvallisuustyötä. Julkishallinnon keskeinen tehtävä on huolehtia ihmisten perusturvasta kaikissa olosuhteissa. Uudesta maakuntahallinnosta syntyy hyvä kotipesä varautumiselle erilaisiin häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Maakunnat muodostavat alueen kuntien kanssa lähellä ihmistä olevan turvaverkon, jonka varaan on nykyistä helpompi rakentaa myös varautumisen kokonaisuus. Viime vuosina maakuntaa kohdanneet voimakkaat luonnonilmiöt (myrskyt, jne.) ovat osoittaneet käytännössä maakunnallisen, alueen kuntien ym. tahojen kanssa tiiviissä yhteistyössä tehdyn, riskienarvioinnin, toiminnan suunnittelun ja myös tilanteen aikaisen toiminnan tehokkuuden kansalaisten parhaaksi. Tätä järjestelmää ei pidä nyt esitetyllä uudistuksella vaarantaa. Toiminnan yhteensovittaminen on luonteva ja välttämätön osa maakunnan omaa toimintaa, mutta mikäli päätetyistä aluejaoista poiketaan, rikkoontuu alueellinen yhtenäisyys ja se tulee siis vaikeuttamaan tehokasta turvallisuustyötä. Pelastusviranomaisen läsnäolo kaikissa maakunnissa on parempi toteuttaa siten, että kaikki maakunnat ovat pelastustoimen palveluiden järjestämisvastuussa ja päättävät itse siitä miten palvelut on järkevä toteuttaa.

Perusteluissa on mainittu, että tavoitteena on kehittää pelastustoiminnan ja siviiliviranomaisten valtakunnallista johtamista sekä koordinointia laaja-alaisten uhkien torjunnassa. Tämä on hyvä tavoite ja sitä kannattaa edistää, mutta tämän tavoitteen toteutuminen ei vaadi, että pelastustoimen järjestämisvastuu ja palvelutuotanto keskitetään viidelle maakunnalle. Aluetasolta katsottuna siellä on edelleen kaksi merkittävää itsehallinnollista toimijaa. Kuntien ja maakuntien varautumisen yhteensovittamisen ja toimintojen järjestämisen kannalta on tarkoituksenmukaisempaa, että pelastustoimen ja ensihoidon tehtävä järjestetään 18 maakunnan perusratkaisun mukaisesti. Nyt esitetystä mallista on tulossa erittäin moniportainen eikä se tue hallituksen asettamaa tavoitetta normitalkoista (purkamisesta) ja hallinnon yksinkertaistamisesta. Päinvastoin liiallinen keskittäminen ja rajoiltaan epäyhtenäinen malli vaikeuttaa järkevää yhteistyötä.

SOTE-yhteistyö

s. 7 Pelastustoimen ja ensihoidon yhteistyö on nyt tarkoituksenmukaista ja jokapäiväistä saman organisaation sisällä ja sen toimiminen on syytä varmistaa myös jatkossa. Eri hallinnon alojen yhteistyötä on tiivistettävä esimerkiksi harvaan asuttujen alueiden turvallisuuden varmistamiseksi.

Uudistuksen avulla, silloin kun pelastustoimi ja sosiaali- ja terveydenhuolto ovat samassa maakunnallisessa organisaatiossa, avautuu kokonaan uusia mahdollisuuksia palvelutoiminnan kehittämiseksi. Moniammatillinen yhteistyö eri

viranomaisten välillä ja erilaisiin palvelutarpeisiin vastaaminen helpottuu, kun ei ole tarpeettomia hallinnollisia raja-aitoja ja siten kansalaisten saamat palvelut paranevat.

Muu yhteistyö

On syytä muistaa, että maakunnan toiminnaksi ollaan siirtämässä mm ELY-keskusten ja ympäristöterveydenhuollon tehtävät. Myös näistä kokonaisuuksista löytyy kokonaan uusia yhdistelmiä maakunnan yhteiseen palvelutuotantoon. Mikäli toiminta kuitenkin keskitetään muusta maakunnallisesta toiminnasta poiketen pelastustoimen ja ensihoidon osalta viidelle maakunnalle, niin silloin kolmentoista muun maakunnan rooli (keskeinen vaikutusvalta oman maakunnan asioihin) väistämättä vaikeutuu ja heikkenee, eikä ko. yhteistyö ole niiden alueilla välttämättä toteutettavissa.

Pelastuslaitosten välinen yhteistyö

s.6 Nykytilan arviointi on osin harhaanjohtava. Pelastustoimen järjestelmä on erittäin kustannustehokas ja tarkoituksenmukainen. Palveluita on nykyisenä alueellisena toimintana kehitetty laitosten vapaaehtoisen yhteistyön avulla. Suomen pelastuslaitokset (22) ovat organisoineet Kuntaliiton yhteyteen kumppanuusverkoston, jolla on keskeinen rooli pelastuslaitosten kehittämisessä ja toimintojen yhteensovittamisessa.

Lisäksi Länsi-Suomen pelastuslaitokset (6 kpl) ovat organisoineet pelastuslaitosten teknistä yhteistyötä ja yhteishankintoja toteuttavan toimielimen, jonka työn tuloksena on saavutettu aiempaa yhtenäisempiä kalustollisia linjauksia, saavutettu merkittäviä säästöjä hankinnoissa ja säästetty hankintaprosesseissa hankittaessa kalustoa yhdellä kilpailutuksella kuudelle pelastuslaitokselle. Tässä toiminnassa myös Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitos on ollut vahvasti mukana koko alueellisen pelastustoimen ajan toiminnan tuloksien puoltaessa valittua toimintamallia. Suomen kokoisessa maassa muutamalla pelastustoimen hankintarenkaalla saavutetaan tavoiteltavat taloudelliset edut, voidaan ottaa huomioon maan eri osien kalustolliset erityisvaatimukset ja kannetaan ostajan vastuuta markkinoiden toimivuudesta yhdelle toimijalle keskitettyä hankintatointa menestyksekkäämmin.

s.14. 4 §:n mukaisesti maakuntien on sovittava palveluiden tuottamisesta yhteistyösopimuksella. Nyt esitetyssä mallissa palvelutasopäätöksen ja yhteistyösopimuksen välinen suhde on epäselvästi säädetty. Yhteistyösopimuksessa jokainen maakunta päättäisi kohdaltaan palvelutasoon kuuluvista seikoista, mutta pelastustoimen järjestämisvastuussa oleva maakunta voisi ja sen pitää kuitenkin päättää pelastustoimen palvelutason toteuttamisesta. Vaikka tässä yhteydessä säädetään kuulemismenettelystä, niin muiden maakuntien on pystyttävä osallistumaan myös palvelutason toteuttamista koskevaan päätöksentekoon.

Mainittakoon, että nykyisessä järjestelmässä kaikki alueen kunnat on lähtökohtaisesti edustettuina pelastuslaitosten päätöksenteossa johtokunnan tai lautakunnan muodossa. Näin siis demokratia toimii tällä hetkellä – lakiesityksen mukaisessa mallissa jää demokratian katvealueita.

Henkilöstö

5 §:n s. 15 Esityksen mukaan pelastustoimen palvelutuotannosta vastaisivat viiden maakunnan palvelulaitokset. Henkilöstö olisi näiden viiden palvelulaitoksen palveluksessa. Tämä rakenne on epätarkoituksenmukainen, koska se tosiasiasa estää henkilöstön uudelleen sijoittumisen ja tehtäväkierron muihin maakunnan tehtäviin. Maakunnan palvelulaitos on oma oikeushenkilö eikä sillä ole oman maakunnan ulkopuolella muita tehtäviä, kuin pelastustoimen ja ensihoidon tehtäviä.

s.9 Pelastustoimen resurssien / miesvahvuuksien optimointi vuorokauden ja vuodenajan mukaan on kannatettava tavoite ja sen avulla pystytään edelleen tehostamaan toimintaa. Pelastustoimen voimavarat säilyisivät perustelutekstin mukaan pääosin ennallaan. Henkilöstön osalta on esitetty vähennyksiä luonnollisen poistuman kautta, säästövaikutus 2.1 miljoonaa euroa. Esitykseen on syytä tuoda esiin laskelmat, joista kyseinen summa on saatu.

Pelastustoimessa ja ensihoidossa, henkilön toimintakyvyn heiketessä, voidaan usein tehtävämuutoksilla pitää työntekijä työelämässä ja siten välttää ennenaikainen eläköityminen ja siitä aiheutuvat ns. VARHE-maksut (urapolkutoiminta). Pelastuslautakunta katsoo, että henkilöstön urapolkujen kehittäminen on tärkeä osa uudistusta. Pelastustoimen ja ensihoidon palveluiden järjestäminen ja tuottaminen viiden maakunnan toimesta ei tue urapolkutavoitetta, pikemminkin päinvastoin. Viiden yhteistoiminta-alueen mallissa urapolkuvaiheeseen tuleva henkilö voi joutua muuttamaan työnantajan osoittamaan uuteen työhön satojen kilometrien päähän. Sen sijaan jokainen maakunta työnantajana voi paremmin pystyä tarjoamaan henkilölle sopivaa työtä hänen omalla työssäkäyntialueellaan.

Pelastustoimen rakenne

Hallinnon tehokkuus paranee maakuntauudistuksen yhteydessä, kun palvelutoiminta ja tukipalvelut keskitetään samalle monitoimialaiselle toimijalle. Pelastustoimen järjestämislaissa esitetyn linjauksen perusteella pelastustoimen ja ensihoidon palveluiden ja niille asetettujen tavoitteiden toteutuminen vaarantuu, jos ne irrotetaan perusmaakunnista (18). Pelastustoimen ja ensihoidon organisoituminen on järkevää ja tarkoituksenmukaista toteuttaa päätetyn maakuntajaon mukaisesti.

s.7 Pelastustoimen järjestämisvastuun ja tuottamisvastuun siirtäminen viidelle maakunnalle aiheuttaa tosiasiasa erittäin suuren demokratiavajeen 13 muulle maakunnalle. Pelastustoimen järjestämislaissa on rakennettu mekanismi siihen,

miten sisäministeriö käy neuvotteluita pelastustoimen järjestämisestä ja kehittämisestä viiden maakunnan kesken, mutta muille maakunnille jää ehdotetussa järjestelmässä vain maksumiehen rooli.

14 §:n s. 21. Pelastustoimen palvelutasopäätöksen ja maakuntien välinen yhteistyösopimuksen keskinäinen suhde jää epäselväksi. Syntyy vaikutelma, että maakuntien yhteistyösopimus on otettu tähän lainsäädäntöön mukaan siksi, jotta näyttäisi, että pelastustoimen palvelutuotannossa olisi edes jonkinlainen demokraattinen ohjaus. Pelastustoimen palveluiden tosiasiallinen taso päätettäisiin kuitenkin järjestämisvastuussa olevan maakunnan toimesta. Tämä on maakunnallisen itsehallinnon periaatteiden vastainen järjestelmä.

s.7 Pelastustoimen järjestämislain yhdeksi tavoitteeksi on mainittu valtakunnallisten järjestelmien kehittäminen. Tämän tavoitteen edistäminen on järkevää, mutta se ei vaadi palveluiden järjestämisen ja tuottamisen keskittämistä viidelle maakunnalle. Yhteisten toimintamallien, kustannustehokkuuden ja toiminnallisen tehokkuuden saavuttaminen tapahtuu parhaiten siten, että pelastustoimen tarvitsemat erityiset tukipalvelut (riskianalyysi, omat tietojärjestelmät, kehittäminen ym.) keskitetään valtakunnallisen kaikkien maakuntien omistaman palvelukeskuksen tehtäväksi.

s.13. 3§:n perusteluissa todetaan, että valtioneuvosto voi asetuksella päättää siitä, että palveluita koottaisiin suurempiin kokonaisuuksiin. Muiden maakuntien on todettu voivan vaikuttaa ko. palveluiden määrään laatuun ym., mutta tosiasiaa muilla maakunnilla (13) ei olisi minkäänlaisia vaikutusmahdollisuuksia näiden palveluiden tuottamiseen eikä muihinkaan yksityiskohtiin. Muilla maakunnilla (13) olisi esityksen mukaan ainoastaan pelkkä rahoitusvastuu näistä erikseen suurempiin kokonaisuuksiin kootuista palveluista ja 13 maakunnan osalta syntyy demokratiavaje alueen pelastustoimen palveluihin nähden.

s. 8 Nyt esitetyssä mallissa maakunnat (13) tekevät oman yhteistyöalueensa järjestämisvastuussa olevan maakunnan (5) kanssa yhteistyösopimuksen pelastustoimen palveluiden tuottamisesta. Tämän jälkeen järjestämisvastuussa olevan maakunnan (5) maakuntavaltuusto hyväksyy pelastustoimen palvelutasopäätöksen. Palvelutasopäätöksen hyväksymisen jälkeen maakunnan palvelulaitos (5) tuottaa palvelut, mutta muilla maakunnilla (13) ei olisi minkäänlaista ohjausmekanismia palvelutuotannon ohjaamiseen. Tämä on täysin vastoin maakunnille tavoiteltua itsehallinnollista luonnetta.

Palvelulaitoksen ja maakunnan keskinäistä roolia olisi syytä tarkentaa. Palveluiden järjestämisen ja tuottamisen erottaminen soveltuu huonosti pelastustoimeen, koska lähtökohtaisesti sen palvelut eivät ole markkinoille alttiina eikä sen palvelut kuulu valinnanvapauden piiriin. Pykälän mukaan palveluita voitaisiin hankkia myös yksityisiltä toimijoilta. Tämä on sinänsä kannatettava ehdotus. Esimerkiksi yksityiset vartiointiliikkeet voisivat tuottaa joitain pelastustoimen palveluita ja tälläkin hetkellä pelastustoimen tarvitsemia tukipalveluita tuotetaan muualla, kuin pelastuslaitoksissa.

s.11 Perusteluissa on todettu, että keskittäminen viidelle maakunnalle parantaisi mahdollisuuksia hallita tietoyhteiskuntakustannuksia. Hallituksen esityksessä tulisi avata mitä tietoyhteiskuntakustannuksilla tarkoitetaan, samoin kuin se kuinka keskittäminen hillitsee kustannuksia.

Kuten edellä on useaan otteeseen todettu, kaikki 'HE luonnos pelastustoimen järjestämisestä' – esityksessä suunnitellut toimenpiteet eivät tue maakunnallista itsehallintoa. Säättämisyjärjestysperusteluissa tulisi pohtia esityksen perustuslainmukaisuus myös itsehallinnollisesta näkökulmasta.

Valtakunnallinen ohjaus

8§ ,9 § ja 11 § s. 18. Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan valtakunnallisten tavoitteiden valmisteluun osallistuisivat ainoastaan pelastustoimen järjestämisvastuussa olevat maakunnat. Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitoksen pelastuslautakunta katsoo, että myös muiden maakuntien on pystyttävä osallistumaan palveluiden kehittämiseen ja tavoitteiden valmisteluun. Esityksen mukaan maakunnat jaetaan perusteettomasti eri luokkiin sen mukaan missä yliopistosairaala sattuu sijaan.

Pelastustoimen järjestämislain 11 §:n mukaan sisäministeriö ja pelastustoimen järjestämisestä vastaava maakunta ohjaa pelastustoimen toimintaa ja palveluita vuorovaikutuksessa keskenään. Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien osalta tämä tarkoittaisi, että maakuntien riskit ja pelastustoimen mitoitus (resurssisuunnittelu) päätettäisiin viime kädessä Pohjois-Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen maakuntavaltuustoissa. Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitoksen pelastuslautakunnan mukaan tämä on jyrkästi perustettavan maakunnallisen itsehallinnon periaatteiden ja tavoitteiden vastaista.

Lausunnolla olevassa esityksessä pelastustoimen ohjaus ja toteutuneen palvelutason valvonta erotettaisiin omiksi tehtävikseen. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista, koska ohjausvallan käyttäminen tulee perustua tietoon pelastustoimen toteutuneesta palvelutasosta. Huomattavasti parempi vaihtoehto olisi keskittää sekä ohjaus että valvontatehtävä yhdelle toimijalle koko maassa ja pelastustoimi hoidetaan päätetyillä 18 maakunnan alueella.

7 §:n s.16 mukaan valtioneuvosto asettaa pelastustoimelle valtakunnalliset tavoitteet. Säädöksen tarkoitus ei tule perusteluista selvästi esille. Sisäministeriöllä on vastuuministeriönä ohjausrooli ja olisi luontevampaa, jos se pystyisi määrittelemään valtakunnalliset pelastustoimen tavoitteet. Nyt esitetty valtioneuvoston rooli tuntuu päällekkäiseltä (byrokratiaa lisäävä) sisäministeriön ohjausroolin kanssa. Pykälän perusteluissa on korostettu finanssipoliittisia tavoitteita ja niiden esiin nostaminen tuntuu vieraalta ajatukselta. Valtioneuvoston ohjausroolin kehittäminen pelastustoimen palvelutuotannossa ei ole tarkoituksenmukaista, koska pelastustoimen palveluiden pitäisi olla johdettu riskianalyysistä eikä

finanssipolitiikasta. Samoin ko. pykälän perusteluissa on mainittu, että valtioneuvosto voi asettaa tavoitteita pelastustoimen palveluverkon alueelliselle kehittämiselle tai jopa palveluiden alueelliselle sijoittumiselle. Nämä tavoitteet ovat ristiriitaisia, kun kuitenkin samassa järjestämislaissa on todettu, että jokainen maakunta sopii omasta palvelutasostaan. Sinänsä valtakunnalliset tavoitteen ja finanssipolitiikan kytkeminen osaksi pelastustoimen suunnittelua ovat ymmärrettäviä, mutta niiden asettaminen ei tue maakunnallista itsehallintoa.

Rahoitus

Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntauudistukseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi s.200 todetaan, että yksittäiselle maakunnalle kohdennettavaa rahoituksen määrä ei ole sama kuin nykyisin maakunnan kuntien yhteenlaskettu rahoitus. Rahoituksen muutosta on arvioitu vertaamalla uuden rahoitusmallin mukaista vuoden 2016 tasossa laskettua rahoitusta lähtötasoon, joka saadaan laskemalla maakuntaan kuuluvien kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen nettomenot yhteen. Rahoituksesta noin 10 % (1,8 mrd. euroa) kohdennetaan asukasluvun perusteella ja pelastustoimen menot sisältyvät tähän 10 %:iin. Pelastustoimen todellisten kustannusten taso on syytä selvittää pikaisesti, koska esim. Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitoksen yhteistoimintasopimuksessa oleva kuntien velvollisuus tarjota pelastuslaitokselle turvalliset ja terveelliset toimitilat veloituksesta aiheuttaa sen, että pelastustoimen todelliset kustannukset eivät ole verrannolliset muiden laitosten kanssa. Sama koskee erilaisia isäntäkunnissa tapahtuvia vyörystyseriä, joiden kustannusvaikutus lienee kovinkin epäluotettava.

Kokkola 2.11.2016

Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren pelastuslaitos
Pelastuslautakunta

Jaakko Pukkinen
pelastusjohtaja